

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Պոչտարիոյ համար	12 ֆր.
ստեկանի վեցամսեայ	6 "
Արժանահամարի համար ստեկանի	15 "
վեցամսեայ	8 "
Անկերիկայի համար ստեկանի	3 ցր.
վեցամսեայ	1.50 "

Ծանուցանել տող առաջին երեսին համար 40 ս. իսկ վերջին երեսին համար 20 սանթիմ. երեսին առաջին անգամներու համար 20 0/0 զեղչ կրուցայ:

Վառձայի համար ձեռքի 40 սանթիմ

ՇԱՐՄՈՒՆ

ԼՐԱԳԻՐ ԱԶԳԱՒԻՆ. ՔԱՂՎԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆ

ԿԸ ՀՐԱՏԱՐԱՅՈՒԻ ՉՈՐԵՔԵԱՐԹԻ ԵՒ ԶԱՐԱԹՈՐԵՐԸ

Նստակի և գրուցի գրքից խմբագրութան հասցեից

Редакция на вѣстник "Шаржунъ" Варна

Redaction du journal "Charoun" (Bulgarie) Yarna

Պոչտարիոյ համար ձեռքի 15 ՍԱՆԹԻՄ

Արժանահամարի համար ձեռքի 20 ՍԱՆԹԻՄ

Գրութիւնք և ստեղծարարութիւնք

ՉԱՐՄՈՒՄ Ի ԲԱԺԱՆՈՐԴ ԳՐՈՒՈՂԸ ԲԱԺՆԵՂԻՆԸ ՊԵՏՐ ՎԱՆՈՒԿ ՎՃԱՐԷ

ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆԸ ԿՐԿՆՎՈՒՄ Է

Պատմութիւնը կրկնվում է. առում էն. բայց այդ ասացվածը աւելի և միշտ գրեթէ համապատասխան է հայերիս կեանքին:

Դարեր առաջ վայրի ցեղեր աշխարհի չորս կողմերից խուժելով Հայաստան կոտորում էին բնիկները և նախնա զրգուղ հայ ցեղին. գրացի վայրի պետութիւններ ճիգեր էին թափում ջնջել այդ փոքրիկ ժողովրդին. որը չէր հպատակվում, գլուխ չէր խոնարհեցնում իրենց շատ զօրաւոր առջեւ և միշտ ձգտում էր ինքնուրոյնութիւնը պահպանել:

Դարերը անցել են. աշխարհս այլևս քաղաքակրթված է համարվում. վայրերի բարբարոսութիւնը պատմական շրջաններ չի մէջ անհետացել է գրեթէ, այց հայերիս համար միշտ ոյն է. մեզ համար ժամանակը չէ փոխվել. պատմութիւնը կրկնվում է:

Մեզ կոտորում են թուրքերը, քուրդը, շէքեզը, պարսիկը, թաթարը, ռուսը և այսօր, ինչպէս դարեր առաջ. Այո, գազանութեան, բարբարոսութեան պատմութիւնը մեզ վերաբերմամբ կրկնվում է ամէն օր. իր բոլոր քստմնելի արիւնոտ տեսարաններով, ու այդ կրկնութեան գերազանցան աստիճանին հասաւ, զեռ երէկ, Բագուի պէս մի նշանաւոր քաղաքի փողոցներում, աներում, արւարձաններում, եւրոպական պետութիւն համարված բայց մոնղոլութեան արիւնուշտ ցեղից սերված ռուս պետութեան ներկայացուցիչների և զինուորների աչքի առջեւ:

Թէ որքան սարսափելի, անբրկալայելի, անսպասելի է եղել հաւաքական այդ մեծ ոճրագործութիւնը. այդ մասին ընթերցողը գաղափար կը կազմէ մեր այսօրեան և միւս համարում տպ-

վելիքի թղթակցութիւններից. Իրողութիւնը այն է որ մի գազանացած վայրերի մեծաքանակ ամբոխ, իր ծոցից վիժած այլատեր վաճառականներով համարված ու կազմակերպված ցեղի պաշտօնական օջակցութեամբ յարձակվում է, փոքրաթիւ ու այդ վայրկեանում բոլորովին միամիտ ժողովրդի վրա և կոտորում, թալանում, ուզածի չափով. կոտորվում են կիւն, աղջիկ երեխայ, տղամարդ, ծեր և մանուկ. բռնաբարվում են կիւներ, օրիորդներ, փոքրահասակ աղջիկներ. հրդեհվում, թալանվում են տներ, խանութներ, և այդ դժոխային հսկայական ոճրագործութիւնը տեղի է ունենում ժամերով, օրերով, անընդհատաբար, անխոջ:

Ռոմանովների բթացած ժառանգը՝ Նիկոլան չէ ուզում կարմիր սուլթանին միայն թողնել արիւնոտութեան մէջ, պատմական արիւնոտ էջեր ինքն էլ է ուզում աւելացնել...

Բայց դրանով միթէ կարող ենք մխիթարվել. Դատարկ խօսքեր, ցաւած օրտի մխիթարանք, մեզ կոտորում են. ու մենք գոհանում ենք կարմիր մարգապան, մեծ ոճրագործ տիտղոսներ տալով ոճրագործ գահիճներին:

Թիֆլիզից եկած երկրորդ թղթակցութեան վերջին մասը մեզ աւելի է մխիթարում, որ հետեւեալն է.

«Ջօրքերի պատնէջները ալլեւս անկարող եղան Բագուի շրջակայքում արգիլած հայերին զսպել. նրանք վազեցին մահն աչքերն առած, ծակկվելով զինուորների սուիներին և լցվեցին քաղաք. Պէտք էր հատուցում և եղաւ. կոտորող թուրքերը ջարդվեցին ռուսների և գնդակների տակ. Բալախանում մեծ կոտորած է եղել թուրքերի մէջ. Սօջիախտները անկարող լինելով զսպել իրանց, միանում են հայերին և ջարդում թուրքերին»:

Այո, հատուցում պէտք էր ոչ թէ պատմութեան ապագայ դատաստան. մինչեւ պատմութեան դատաստանի գալը ոչխարի պէս կոտորվող ցեղի տիրանալը ոչ պատուարեր և ոչ արդիւնաւէտ կը լինի մեզ համար. հատուցում է միայն զսպողը գազաններին. ու գոնէ չարատանջ մեռելներին հանդէպ հատուցման մխիթարութիւնը կուենանք մենք:

ՎԱՐՈ

ԲԱԳՈՒԻ ԱՐԻՆԱԶԵՂ ԱՆՅՔԵՐԸ

(Թիֆլիզի մեր աշխտակցէն)

Բագուն չորս օրից ի վեր զբտըւում է արագիգական ողբալի անցքերի շրջանում. Ողբալի են այդ անցքերը, մանաւանդ ներկայ ժամանակում. Ինչ էինք ակնկալում մենք մեր լաւատեսութեամբ և ինչեր տեսնեք:

Այժմ երբ ռուսական բերրակատիւն, ոչ մի միջոցի առաջ կանգ չի առնում թշնամութիւն սերմանելու կովկասեան հայ և թուրք ազգութիւնների մէջ և երբ միւս կողմից հայ և թուրք փոքրաթիւ ինտելիգենցիան ձգնում է բարեկամական յարաբերութիւն ստեղծել այս երկու զարեւոր հորեանների մէջ, — վերին աստիճան ճշող են Բագուն տեղի ունեցող այդ արիւնահեղ զէպքերը. Ոճրագործ կառավարութիւնը հասաւ իր նպատակակէտին: Այսօր իրականութիւն է նրա հրէշաւոր ցանկութիւնը, Բագուն հայերն ու թուրքերը կոտորում են իրար: Կոտորում են բառիս բուն նշանակութեամբ. Եւ այդ ծայրահեղ դրութիւնն առաջ եկաւ մի ցաւալի թիրմացութիւնից. մի թիրմացութիւն, որից այնքան ճարպիկ կերպով օգտուեց ռուս կառավարութեան խարդաւանքների լարած մեքենան:

Ահա ինչ է այդ ցաւալի թիրմացութիւնը. Յունվարի 12ին կալանաւոր Բալախէկ անունով թուրքը փորձ է անում փախչելու. իսկ ներքան ուղեկցող երկու հայ զինուորականները վրայ հասնելով, սուիներով մերձ ի մահ վերաւորում են նրան, որից և մեռնում է. Դրանից թուրք ժողովրդի մէջ տարածում է այն կարծիքը, թէ հայերը ցեղական

ոխակալութիւնից գրգռած են րպանել թուրքին: Այդ պատուակով կառավարութեան գործակալները թուրք շրջաններում սխալմութեամբ զօրեղացրին ցեղական ստեղծութիւն ու ռուս զէպի հայերը, որի բռնկութիւնն առիթ տուեց նեւտեալ զէպքը:

Մեռած Բալախէկի եղբայրը — մի հաշակաւոր զարեւրելի թուրք — մօտ որբս ստիկանական պրիստաւի հետ միասին կառքով անցնելու ժամանակ ճանապարհին ցած է իջնում կառքից և պրիստաւի առաջ տարձանակով միբաւորում է հերթապաշ մի հայ զինուորի, նրա պաշտօնակատարութեան միջոցին. բոյսպալէս զէպքի սեզն է խմբում զայլ. ցած հայերի մեծ բազմութիւն, որի հետեւեալն է լինում տեղն ու տեղը կտոր կտոր անել զարեւրելի թուրքին:

Էյ բաւական կը, Բագուի Մահէտական կատաղի տարբը, որքէն նախապատրաստուած տրամադրութեամբ բռնկուեց, Բունկեց սոսկայի կերպով, թուրքերի բռնկելը հակադրած ազգացութիւն ունեցաւ հայերի վրայ, որից անա երկու բռնկուած տարբեր, իրանց կոյր կատաղութեան մէջ ընդհարեցին զարեւրելի թափով. պատուհաս ու սարսափ հանելով իրենց ճանապարհի վրայ, կրկնեցին Գիշնեի և Գոմէլի անցքերը, բոլոր նոյն պարագաներով, միայն առաջինները ժոռացուած են վերջինիս հաւորութեան առաջ: Ոճրագործութիւնը զրգուցեց ամբոխային վայրերի բնազդները, բնակչութիւնը մոլեցնած սրի վազեց և մարդկային արիւնը ներկեց խաղաղ աշխատանքի տեղը անջնջելի գոյնով: Օրեր շարունակ տիրում է կոտորածը և ոչ մի միջոց չի գործադրում զրոս առաջն առնելու: Այն կառավարութիւնը, որ բաւերական խաղաղ ցոյցերին զօրքերի բազմութեամբ լըցնում է փողոցները և սլերով ու գըլղակներով սարսափ է տարածում բունակիչների վրայ, կարծես այժմ ոչինչ չէ տեսնում, կարծես դադարել է գոյութիւն ունենալուց:

Այդ անուրբ բայց Ռոսաստանում արդէն սովորական — ոճրագործութեան հեղինակն է Բագուի նահանգապետ նազալիճէն՝ մի զգուշի գործիք ռուսական բարբարոս սեծիմի ձեռքին, կոտորածների ժամանակ, փոխանակ զիմադրութեան միջոցների, նազալիճէի վարձկանները հիդեի վրայ չօր փայտեր են աւելացնում Ռոսիկանութիւնն ու ժամատրմները հրապարակով գրգռում են թուրքերին, նախատում են նրանց թուրքութիւնը և նոյն իսկ զէնքեր են ստալարկում նրանց՝ հա-

դու թեամբ իր ոտների տակ արորէ
այն ճիւղը, որ կոչուած է նագա-
չիճէ, ուսական ատմութիւնը քաջա
ուսական կառավարութիւն . . .

ՅԱԼԱԳ

9 փետր. 1905

ԿԱՐՈՆ ԲԱՀԱՆԱՆ

ԱՐՏԱՍԱԿԱՆ

— 0 —

(Շար. նախորդ թիւէն եւ վերջ)

Կարոն, արիւթեան ու անձնու-
րութեան եւ անվատ կործանի վեճ
ձիւղերով, օտուած անդրազան
ուսակա՛ն քահանան, ուրիշ այսօր
կը գտնուի արտասահման եւ իր մե-
ծամեծ անկախութիւններուն անա-
ւոր յուսարկու մէջ փոթորկած, մէկ
կողմ նեղակով այլեւս չի ազդող ու
օրինաւոր միջոցներու անգործ եւ ան
յաջողութեան ենթակայ սրտեմբ,
հոգին ատելութիւնով եւ վրէժով ա-
լիկոծուած՝ ընդդէմ լինի կառավար-
ութեան ստոր գաւառականութիւննե-
րուն կը գործէ այս պահուստ աւելի
քան անխնայ եւ անհոգ եւ կասկած
չկայ, որ երբ անցնի կրկին Ռու-
սաստան ու մտնէ իր սիրելի բանոր-
ներուն մէջ, այս անգամ Յունուար
22-ի եղկելի տրամէն տարբեր բան
մըն է որ պիտի տեսնէ Եւրոպան, իսկ
ցարիզը, ցարը, իր ձմեռնային պա-
լատի առջեւ փոխանակ խաչերով ու
իկոններով ծնկալք ամբարձիւն պիտի
հանդիպի զիմարի զինուած ուժի մը,
որ գիպէ հարուածը հարուածով փոխա-
րինել:

Աւելորդ ջենք համարեր հոս յա-
նալ բերել կարօնի մէկ բաց նամակը,
որ հրատարակուեցաւ վերջերս Լա
թրիպիւն Ռիւս, — Ռուսաստանի
յեղափոխական եւ ընկերակարական բրո-
քականտա՛րի նուիրուած կիսամտայ
հանդէսին մէջ, որը ինքն իր կողմէն
կը յայտարարէ թէ կարօն չողջ եւ
առողջ է ու կը գտնուի ապահով տեղ
մը:

Ահա նամակը, ուղղուած Ռուսաս-
տանի ընկերակարական կուսակցու-
թիւններուն .

«Ընկերներ! Ս. Բեթերսպուրկի եւ Ռու-
սաստանի այլ քաղաքներու արիւնալի
օրերը կը դնեն ճնշուած բանուոր
դասակարգը դէմ առ դէմ միասնա-
կան ուժի մըն ու իրեն պետ՝ արիւ-
նարբու ցարին :

Ռուսական մեծ յեղափոխութիւնը
սկսուած է :

Անոնց՝ որոնց համար ժողովրդի
ազատութիւնը թանկ է, պէտք է յաղ-
թել կամ մեռնիլ :

Գիտակից այն պատմական րոպէին,
որուն մէջէն կանցնինք, ըլլալով,
իրերու ներկայ վիճակին մէջ, ամեն
յեղափոխականի եւ գործող մարդու
առաջ, կոչ կընեն Ռուսաստանի բոլոր
ընկերակարական կուսակցութիւննե-
րուն անմիջական կերպով համերաշ-
խութիւն հաստատել եւ առանց յա-
պաղուածի զինուած ապստամբութիւն
հրատարակել ընդդէմ ցարիզմի: Իւ-
րաքանչիւր կուսակցութեան բոլոր
ուժերն ալ պէտք է որ շարժուն դը-
րութեան մէջ գրուին: Բոլորն ալ
պէտք է որ համերաշխ կազմակերպ-
ւած յարձակում մը ձրագիրը կազմեն:

Տիւնայինք ու պայքեր, հաւաքական
եւ անհատական տէօօրներ! Անմիջա-
կան նպատակը պիտի ըլլայ՝ կործա-
նում միապետական ընկերակարական
կառավարութեան մը, որ պիտի յայ-
տարարէ կատարեալ եւ ընդհանուր
ներողութիւն յոգուտ բոլոր անոնց,
որոնք կուտան են քաղաքական եւ
կրօնական ազատութեան համար եւ
պիտի կոչէ անմիջական կերպով սահ-
մանադրական ժողով ընդհանուր հա-
ւասար, ուղղակի եւ քաղաքի ջուհով:

Դէպի գործ, ընկերներ:

Յառաջ, դէպի կոթէ:

Կրկնեցէք Ս. Բեթերսպուրկի բան-
ւորներուն Յունուար 9/22-ի ազդակը:

— Ազատութիւն կամ մահ: —

Ամեն հակառակութիւն, ամեն
արգելք կամ կոթէ օճիւր մը պիտի ըլ-
լայ հանդէպ այն ժողովրդին, որուն

վերջը դարգաւ հողու ծոցէն քաշուած
մեռել մը: Թորոս աղբարը ախուր էր
եւ յուսակուտը, եւ ինչպէս չըլլար...
Յրկու զաւակները թեւեթէն կախ է
ին ինկած, անոնք առնէր ո՛ւր եր-
թար . . .

Գ.

Գարնան օրերն էր: Արեւի ջերմ
ճառագայթները իրենց տաքութիւնը
տարածեցին ամէն կողմ: Գաղաքէն
բարդ-բարդ ձիւները պարպեցան ով-
կիանոսի ամենակուլ կոհակներուն
տակ: Մարդիկ որքան ձանձրացած
էին փակուած քաղաքին մէջ, հեղ մը
գարուն ե՛րբ պիտի գար որ դուրս
ելլէին դէպի անտառները, ագարակ
ները, գրօսավայրերը իրենց գարդա-
րուն սգեստներով գարնան պաղ-պաղ
հովը ծծէին, կանանց մարմանդնե-
րուն, խիտ անտառներու ստուերնե-
րուն տակ ուր տեղ հազար ծաղկուն
ձառերու բոյրով ու թոյրով է լեց-
ւած:

Գեղեցիկ առտու մըն էր այն օրը,
երբ արեւը ցաթեց ծովու հեծուն ծո-
ցէն իր պայծառ ճառագայթները
ցողեւով կուս կոհակներուն եւ քա-
ղաքին վրայ: Այն օր բարիւնտուն
դէմ Ֆարմի փողոցի եզերքէն մուխը

խորձ-խորձ կը մաղուէր դէպի կա-
պուտակ երկինքը, ուր քանի մը
սպիտակ ամպի կտորներ մերթ կը
ցրցընուէին, մերթ կը հաւաքուէին
եւ կարծես չէին ուզեր իրարմէ բաժ-
նուիլ: Այդ երգիքին տակ, գունատ,
գեփգեփին կին մը նստած էր վառա-
րանին առջեւ կարկուտ կընէր, զա-
րիպ կնիկ մըն էր ան Բայց ինչու
այդքան մարած ցամքած էր անոր
դէմքը, ինչպէս ողջ մեռել մը որ հո-
գին տուած գաղտուկ կայրի: Այդ
մեռելական պատկերը սակայն էր
մէջ կը պահէր իր վաղեմի չքմաղու-
թեան կայծերը: Անոր խոշոր խոլը-
տուն աչքերը փոսն ինկած յօնքե-
րուն տակ դեռ կը վառէին, ճոխ մա-
զեր ունէր ցրցընուած լանջքին ու ու
սերուն, աղւոր, վտիտ այտերը, ա-
նուշ շրթունքները սառած իրենց
տեղը, կրկին կը թրթոյնին, միշտ
իրենց մէջ կենդանութեան բոյրը
պահելով, այս խառտպաթ կինը վառ
վառէն էր որուն վայրենի գեղեցկու-
թիւնն ու առողջութիւնը այս անի
ձակուռ երկիրը խլեց: Կանուխ վա-
ռարանը վառած էր որ էրկան նա-
խաճաչ պատրաստէր, ինչպէս սովոր
էր ան երկիրը, ազօթարանը բացե-
լուն պէս թոնիրը կը բռնկցնէր օր-
ւան կերակուրները պատրաստելու:

Վառվառան ալ ձանձրացած էր փակ-
ւած տուներ թէւեւ ան տեղեակ չէր
ոչ տեղի բարքերուն եւ սօփորու-
թիւններուն, ոչ նիստ ու կացի-
բայց կարօնացած էր գարունը, աւելի
երթամ լեռները պաղ-պաղ հովը ծը-
ծեմ, կանանց խոտերուն ծաղկնե-
րուն տակը պակեմ օրերով: «Այս-
պէս կը խօսէր ինքնիրեն վառարով
յեցուն գլուխը օրորելով այնքան
խորհելիքներ ունէր ինքզինիկը, որ
մէկին դարման գտնէր, ան կուզէր
երբէք չի մտածել, հետագայէր գլխին
այդ մաշող խորհուրդները, բայց ի
զուր միւս վայրկեանին անոնք մաղ-
մաղ կրակի պէս սրտին վրայ կը լեց-
ւէին:

Շատուխակի

չաները կը պաշտպանէր դուք:

Նուիրած ըլլալով իմ բոյր ոյժերս
ժողովրդի ծառայութեան, որով եւ
գեղջուկներուն, կը մեկնիմ, միացու-
ցած ըլլալով ճակատագրիս անքակտե-
լիօրէն ու անդառնալիօրէն այն կըռ-
ուին, որ կը մղուի ընդդէմ հալա
ծիչներուն եւ բանուոր դասակարգի
չահագործողներուն, բնականաբար ու
բոլոր սրտով պիտի ըլլամ անոնց հետ,
որոնք անկեղծօրէն կը մաքառին ճըշ-
մարտապէս ազատելու համար բրօշ-
դարիւղն ու աշխատաւոր ամբար
գրամատներնու եւ ցարիստական
ճնշողներու լուծէն: — Գործ կարօն:

Սոյն նամակը իր կարճ ու պարզուկ
տողերուն մէջ իսկ ցոյց կուտայ որ
կարծիք արաստահման անցնելու զըլ
խաւոր նպատակը եղած է ընդհանուր
համերաշխութիւն մը կազմել Ռու-
սաստանի ազատագրութեան գաւառին
կառող զանազան կուսակցութեանց
միջեւ, որ միակ եւ յուսատու միջոցն
է բազմայի վերջարանին:

Ու մէկէ աւելի ալ ապացոյցներ
կան այս հոյակապ ձեռնարկի յաջողու-
թեան համար:

Մ. ՅԱԼԱԳ
22 փետրուար 1905

ՆԱՍԱԿ ԱՍԵՐԿԱՅԵՆ

— 0 —
Նէշուէ, 14 Փետր. 1905

Մինչ հայ հարուստները եւ կամ
ունենոր դասակարգը իրենց ա-
կանջը բամբակ թխեցին շի լը-
սելու Սասունէն ու Տարօնէն ե-
կած աղեկուտը ձայները, ու
պինդ մը սեղմեցին իրենց քսա-
քին բերը, ուրախալի է տեսնել
որ գլխութեան գործը սկսած է
կամաց կամաց արձագանք գտ-
նել նոյնիսկ օտարներու մէջ ալ
Ֆրանսայէն ետք Ամերիկացի-
ները են որ սկսած են իրենց մէջ
խառուկ յանձնախումբեր կազմել

վառվառան ալ ձանձրացած էր փակ-
ւած տուներ թէւեւ ան տեղեակ չէր
ոչ տեղի բարքերուն եւ սօփորու-
թիւններուն, ոչ նիստ ու կացի-
բայց կարօնացած էր գարունը, աւելի
երթամ լեռները պաղ-պաղ հովը ծը-
ծեմ, կանանց խոտերուն ծաղկնե-
րուն տակը պակեմ օրերով: «Այս-
պէս կը խօսէր ինքնիրեն վառարով
յեցուն գլուխը օրորելով այնքան
խորհելիքներ ունէր ինքզինիկը, որ
մէկին դարման գտնէր, ան կուզէր
երբէք չի մտածել, հետագայէր գլխին
այդ մաշող խորհուրդները, բայց ի
զուր միւս վայրկեանին անոնք մաղ-
մաղ կրակի պէս սրտին վրայ կը լեց-
ւէին:

Շատուխակի

Շատուխակի

Շատուխակի

Շատուխակի

Շատուխակի

ներու մասին, ամօթ հազար ամօթ ձեզ պէս հայ ըստածներուն՝ որ օտարները զգալով վտանգին ծանրութիւնը չեն խնայեր իրենց ձեռքէն եկածը, իսկ դուք ով անխիղճներ ձեր ականջը մեզ-րամով կը խցէք չլսելու սոված որբին սուր կանչը, ապագայ հայ պատմութիւնը անշուշտ պիտի գիտնայ ձեր ճակտին դրօշմել «անսանցած» տխրորսր, բայց անցնինք:

Հակադասութիւններու կիսապաշտօնական օրկան «Հայհոյակ» թերթի մասին օրը տեսակ մը շարագուշակ լուրեր կը շրջին ժողովրդին մէջ, եթէ հաստանք այդ «չար լեզուներու» ըսի ըսաններուն, յիշեալ թերթը մէկ տարուան մէջ 1300 տալէրի բաց մը ունեցած է, և իրաւունք ալ չունինք չը հատալու, քանի որ նոյն բանը արդէն երկու ամիս առաջ իրենց ընկերներէն մէկը կրտէր «Հայրենիք» մէջ հակադասութիւններու մտերիկայի ընդհանուր գործիչ Նահանգային վարչութեան անգամ և հայհոյակ թերթի մ. խմբագիր հայհոյակ քի փրօֆէսօր Սուրեն Պարթեւեանին ուղղած իր մէկ բաց նամակին մէջ:

Ձարմանալու տեղիք չկայ, եթէ այդ հակադասութիւններու կուսակցութիւնը օտարներէ ի վեր է իր գոյութիւնը կը շարունակէ և կը մընայ միմիայն հոս Ամերիկայի մէջ, բնական է որ անոր հրատարակութիւններն ալ մնան Ամերիկայի մէջ:

Քսաններորդ դարը կերելի սնանկներու դարը եղած է այդ հակադասութիւններու կուսակցութեան համար և քանի հազար տալէն բաց պիտի ունենայ արդիօք Պօստընի, ճակատը 17 տարու իսկ ինքը երեսայ Հնչակը, ոք անցեալ տարին հազիւ 5-6 անգամ կը ցնիք երեսը տեսնել, և երանի չի տեսնելինք:

Աստուած իմ քսան երորդ տարու—որկարելի է յառաջգիծութեան ու քաղաքակրթութեան գարը կոչել—մէջ ա՛լ միմասներ կը ձնին եղեր, որ զեռ բերան ունին ուրիշին մասին բաներ ալ խօսիլ, առանց տեսնելու իրենց աչքին գերանը:

Երուսնդ-Նարոս

ԵՐԵՎԱՆԻ ԱՆՆԵՐԻ ԱՆՆԵՐԻ ԱՆՆԵՐԻ

() () ()

Երեկ երեկոյեան «Սրահ Պուլկարի» լի էր ամբողջովին հայ հասարակութեան ամեն հասակի ներկայացուցիչներով: Սրահին հասարակութիւնը ձոյլ հայ

զանգուած մըն էր, որոնք մանքիչ կը պատահի վառնայի մէջ, ու բեմն էլ հարազատ հայկական էր, որովքետեւ հոնկէ կը լսուէր հայերէն արտասանութիւններ, կը ներկայացուէր հայ կեանքը, կերպուէր հայ վիշտը:

Գողթան երաժշտական և երգեցիկ խումբը վարիչ պ. Նաթան Ամիրխանեանի և իր ջանքերուն շնորհիւ կը ցաւ դրեթէ փայլուն յաջողութիւն ունենալու ներկայ եղող հասարակութեան պատճառել բարոյական մեծ գոհացում: Խումբը կազմուած էր մօտ եօթանասուն հոգիէ, երկսեռ:

Այսօր թերթը գրեթէ արդէն լեցուած ըլլալով, մենք կը բաւականանանք կարճ խօսիլ ներկայացման մասին, խոստանալով յաջորդ համարին մէջ աւելի երկար գրել:

Ներկայացումը իր ամբողջութեամբ յաջող էր և բարոյալից նպատակը շատ բարձր: Օրիորդ Փերուզ Չոլաքեան իր սուր երգելու համար և պարուն նախան Ամիրխանեան իբրեւ ժրջան վարիչ գեղարուեստարթ թարմ ծաղիկներէ փունջեր ստացան: Հասարակութիւնը սրահէն հեռացաւ շատ ազդուած: Արդիւնքն ալ ութ հարիւր ֆրանքի չափ է: Ուրեմն գոյթան խումբը արդիւնքի կողմէն ալ յաջողած է:

Կը սիրենք յուսալ որ շնորհալի խումբը պիտի ջանայ յաճախ վառնայի հասարակութեան այդպիսի բարոյական մեծ գոհացումներ պատճառել:

ԵՐԵՎԱՆԻ ՀԵՌԱԳՐԱԿԱՆ

(Ուղղած երօպական մամուլին)

Գերբեմտ, 22 փետ.

Ստացուած տեղեկութիւններին նայելով՝ թուրքերի յարձակումը հայերի վրայ, Բագու մէջ կազմակերպել և պաշտպանել ինքը ուս կառավարութիւնը, Երկար ժամանակից ի վեր այդ տեսակ ընդհարում պատրաստուած էր ուստիկանութեան միջոցով Երեւան, Գանձակ և Ենչի: Սակայն շնորհիւ զիրք ունեցող թուրքերի և հայերի ազդեցութեան ու յեղափոխական կոմիտէներէ աջալըջութեան՝ ուստիկանական այդ գուռը աջողութիւն չունեցաւ: Բագու վերջին գործադուլի միջոցին ուստիկանական գրգռում էր թուրքերին հայ բանտրների դէմ և նոյնիսկ զէնք բաժանել նրանք: Հայ ժողովրդի գրգռումը մեծ է: Սպասուում է հայերի հակահարած:

Բագու 23 փետ.

Չորս օր է ինչ Բագուում սկսած է արիւնահեղութիւն և կոտորած:

Մահմետականները յարձակում գործեցին հայերի վրայ: Կազմակերպողը ինքը ուստիկանութիւնն է: Տիրապետում է սարսափը: Բանկերը և զանազան այլ հիմնարկութիւնները փակուած են: Ընդհարումներ փողոցներում: Ծատ ընտանիքներ հեռացան քաղաքից: Կառավարութիւնը ձեւացնում է թէ անկախող է խառնակութիւնների առջին առնել: Մի քանի թուրքեր բացարձակօրէն քարոզում են յարձակել վստահ կառավարական աջակցութեան վրայ: Երկիրը կայ, որ շարժումը կը տարածուի և այլ քաղաքներ: Հայերը գրգռուած են: Հայ յեղափոխական կոմիտէն ջերմ պաշտպան թիւրք հայկական բարեկամական յարաբերութեան, ամբողջ պատասխանապիտիւնը զցում է կառավարչական պաշտօնեաների վրայ:

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Իշխանը այս օրեր Լօնտօն պիտի մեկնի և քանի մը օր էտարա թագաւորին հիւր պիտի ըլլայ:

Սօֆիայի մէջ ուսանողները միմիայն մը ըրեր են և որոշում տուեր են իրենց համակրութիւնը յայտնել ցարիզմի դէմ կռուող ուս յեղափոխական տարրին:

ՌՈՒՍԻԱ

Յարին հոգիարտակը որով ժողովուրդը կը հրաւիրուի կառավարութեան աջակցել թշնամին յաղթելու համար ու սահմանադրական տրամադրութիւններու մասին բառ մը չի արտասաներ, շատ դէշ տպաւորութիւն թողուցած է թէ ժողովրդին և թէ օտար շրջանակներուն վրայ:

Ուրիշ հրովարտական մը ցարը ներքին գործոց նախարարին կը հրամայէ պատրաստութիւն տեսնել ժողով մը կազմելու, ժողովրդական ներկայացուցիչներէ, որը իրաւունք պիտի ունենայ երկրին օրէնքներուն նախնական մշակումին մասնակցել:

ՌՈՒՍ—ՀԱՐՈՆԱԿԱՆ ՊԱՏԵՐԱԶՄ

Մեծ ճակատամարտը սկսուած կը կարծուի: ճարտնցիները քանի մը կարեւոր տեղեր գրաւեր են և կաշխատին ուս բանակին հիւսիսի հետ ունեցած հաղորդակցութիւնը խցել:

Արդէն լուր արտածուել է որ Մուրեթներ առնուած է ճարտնցիներու կողմէ:

Ռուս հասարակութիւնը կը զարմանայ որ Բուրոբաթիին հիմակալ ճարտնցիներուն հաւա-

սար ուժ ւնի, միշտ նահացջելով և կորուստ տալով զբազան է:

Վարդանանցի ստեղծ առթիւ յառաջիկա շաբաթ օր Շարժում չի պիտի հրատարակուի:

ՅԱԿՈՒԲ Կ. Հ. ԿԱՐԱՊԵՏՅԱՆ (Սարաթ) ՎԱՌՆԱ

Չանազան ընկերութեանց արժեթղթեր կը գնէ:

9-12

ԲԱՏՈՒՄ Է ԲԱՄԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ե. Յրանգեանի «ԱՏՐՊԱՆԱՆՆԵՐ» Պատկերազարդ ծովածուի

«Ասրպատական» պարունակում է իր մէջ մի շարք յօդածներ (թւով 30 35) որոնք զանազան ժամանակներում լոյս են տեսել պարբերական հրատարակութիւնների մէջ, մեծագոյն մասը ՄՈՒՐՃ ամսագրում, կը լինեն նաեւ նոր գրութիւններ, իսկ արտատպութեանը լոյս տեսնելու են նոր սրբագրութեամբ աւելի ընդարձակած և ճոխացրած, Գիրքը՝ որ տպագրուելու է թիֆլիզում, ունենալու է 450—500 էջ, 50—60 արպեր և տեսարաններ:

Բաժանորդագրին է Ռուսաստանում 1 ր. 50 կոպէկ: Պարսկաստանում 1 թուան, իսկ Արտասահմանում 5 ֆրանք: Բաժանորդի կանխիկ է. լոյս տեսնելուց յետոյ գրքի գինը կարող է գգալի կերպով բարձրանալ:

Բաժանորդագրութիւնը ընդունում է:

Ռուսաստանում.— Թիֆլիսում «Էէր» մէջ տպարանում: Բագու Պ Տիգրան Ռաշմաճեանի մօտ: Երեւանում Սարգիս Օհանջանեանի մօտ: Բոստօմ դօնի վրայ Պ. Չաքար Ռուսաստանի մօտ Բաթումում Սողոմոն Յարաթիւնեանի մօտ:

Պարսկաստանում.— Թէհրանում Պր. Յարթթ Սաչպտրեանի մօտ: Թաւրիզում Պ. Պ Ալէք Բարսեանի և Յովսէփ Յովհաննէսեանի մօտ: Սալմաստ Հեղինակի մօտ:

Արտասահման.— Եգիպտոս— Դոկտօր Կ. Փաշեան— Ալէքսանդրիա: Աֆիիկա.— Էլալիեի խմբագրատուն (Պօթման) Պուլկարիա: — Երասբուտի խմբագրատունը— Վառնա

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ

Ռուսուց ծխախմբու Բամաճեանի քով կը ծախուին Երոպ. Հայ Ռուսանողական Միութեան հրատարակած Հայաստանի Գարտեղներ. Օտար քաղաքներէն ստանալու համար 1.20 սանգիմ պէտք է զրկել:

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ

Պօթոն հրատարակուող «Երիտասարդ Հայաստան» շաբաթաթերթը՝ դիւրութեամբ ստանալու ուղղով Պուլկարիոյ եւ Ռուսանիոյ՝ Հնչակեան մեր մասնաճիւղերը և ընկերները իրենց օրոշ հասցէներով պէտք է գիմեն հետեւեալ հասցէին: Գ. Կաչո Սենյով ւլ. Օպլչենսկա Պ 1 յա X. X. X. Սլովճիւն

ՕՏԳՈՐՈՒՄԻՆԷ Մուրադ-Երանոսյան

Ստալիցա «Взаимность» Варна